

pewniak
na teście

polecane przez
egzaminatorów

Zygmunt Krasiński

Nie-Boska komedia

GRĘG
WYDAWNICTWO EDUKACYJNE

Autor:
Zygmunt Krasiński

Tytuł:
Nie-Boska komedia

Autorzy opracowania:
**Wojciech Rzehak
Katarzyna Duda-Kaptur**

Korekta:
**Agnieszka Nawrot
Karolina Rymut
Maria Zagnińska**

Okładka:
Aleksandra Zimoch

Ilustracja na okładce:
Shutterstock: Kletr

Ilustracje:
Jolanta Adamus-Ludwikowska

ISBN 978-83-7327-166-1

Wydanie VI zaktualizowane

Copyright by Wydawnictwo GREG®

2024

Wydawnictwo GREG®
31-979 Kraków, ul. Klasztorna 2B
tel. (12) 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG®
zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.
Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

**Skład i łamanie:
BROS**

CZEŚĆ PIERWSZA

Gwiazdy wokoło twojej głowy – pod twoimi nogami fale morza – na falach morza tęcza przed tobą pędzi i rozdziela mgły – co ujrzysz, jest twoim – brzegi, miasta i ludzie tobie się przynależą – niebo jest twoim. – Chwale twojej niby nic nie zrówna. –

Sylwetka
romantycznego
poety

*

Ty grasz cudzym uszom niepojęte rozkosze. – Splatasz serca i rozwiązujesz gdyby wianek, igraszkę palców twoich – łyzy wyciskasz – suszysz je uśmiechem i na nowo uśmiech strącasz z ust na chwilę – na chwil kilka – czasem na wieki. – Ale sam co czujesz? – ale sam co tworzysz? – co myślisz? – Przez ciebie płynie strumień piękności, ale ty nie jesteś pięknnością. – Biada ci – biada! – Dziecię, co płacze na łonie mamki – kwiat polny, co nie wie o woniach swoich, więcej ma zasługi przed Panem od ciebie. –

Romantyczny
poeta – chłód
i obojętność
wobec innych –
efekt indywidualizmu

*

Skądżeś powstał, marny cieniu, który znać o świetle dajesz, a światła nie znasz, nie widziałeś, nie obaczysz? Kto cię stworzył w gniewie lub w ironii? – Kto ci dał życie nikczemne, tak zwodnicze, że potrafisz udać anioła chwilą, nim zagroźniesz w błoto, nim jak płaz pójdziesz czołgać i zadusić się mułem? – Tobie i niewieście jeden jest początek. –

*

Ale i ty cierpisz, choć twoja boleść nic nie utworzy, na nic się nie zda. – Ostatniego nędzarza jęk policzon między tony harf niebieskich. – Twoje rozpacze i westchnienia opadają na dół i szatan je zbiera, dodaje w radości do swych kłamstw i złudzeń – a Pan je kiedyś zaprzeczy, jako one zaprzeczyły Pana. –

*

*

*

Nie przeto wyrzekam na ciebie, Poezjo, matko Piękności i Zbawienia. – Ten tylko nieszczęśliwy, kto na światach poczętych, na światach mających zginąć, musi wspominać lub przeczuwać ciebie – bo jedno tych gubisz, którzy się poświęcili tobie, którzy się stali żywymi głosami twej chwały. –

Przechrzta

Idę – a wy nie ustawajcie w pracy – Jankielu, pilnuj ich dobrze. –

Wychodzi z Leonardem.

Chór Przechrztów

Powrozy i sztylety, kije i pałasze, rąk naszych dzieło, wyjdziecie na zatrąte im – oni panów zabiją po błoniach – rozwieszą po ogrodach i borach – a my ich potem zabijem, powiesim. – Pogardzeni wstaną w gniewie swoim, w chwałę Jehowy się ustroją; słowo Jego – zbawienie, miłość Jego dla nas – zniszczeniem dla wszystkich. – Pluńmy po trzykroć na zgubę im, po trzykroć przekłństwo im! –

Namiot – porozrzucone butelki, kielichy.

Przechrztowie –
plany zagłady
rewolucjonistów

Pankracy

Pięćdziesięciu hulało tu przed chwilą i za każdym słowem moim krzyczało: – *Vivat!* – czy choć jeden zrozumiał myśli moje? – pojął koniec drogi, u początku której hałasuje? – Ach! *servile imitatorum pecus*²².

Wchodzi Leonard i Przechrzta.

Czy znasz hrabiego Henryka?

Pankracy –
poczucie wyż-
szości nad tłu-
mem

Przechrzta

Wielki Obywatelu, z widzenia raczej niż z rozmowy – raz tylko, pamiętam, przechodząc na Boże Ciało, krzyknął mi – „Ustąp się” – i spojrział na mnie wzrokiem pana – za co mu ślubowałem stryczek w duszy mojej. –

Pankracy

Jutro jak najraniej wybierzesz się do niego i oświadczysz, że chcę się z nim widzieć osobiście, potajemnie, pojutrze w nocy. –

Pankracy – plan
spotkania
z Henrykiem

Przechrzta

Wiele mi dasz ludzi? Bo nieostroźnie byłoby się puszczać samemu. –

Pankracy

Puścisz się sam, moje imię strażą twoją – szubienica, na której powiesiliście barona zawczoraj, plecami twymi. –

Przechrzta

Aj waj!

Pankracy

Powiesz, że przyjdę do niego o dwunastej w nocy, pojutrze. –

Przechrzta

A jak mnie każe zamknąć lub obje? –

²² *servile imitatorum pecus* – (łac.) niewolnicza trzoda naśladowców (za BN).

Pankracy

To będziesz męczennikiem za Wolność Ludu. –

Przechrzta

Wszystko, wszystko za Wolność Ludu! –

na stronie

Aj waj! –

Pankracy

Dobranoc, Obywatelu. –

Przechrzta wychodzi.

Leonard

Na co ta odwłoka, te półśrodki, układy – rozmowy? – Kiedym przysiągł uwielbiać i słuchać ciebie, to że cię miałem za bohatera ostateczności, za orła lecącego wprost do celu, za człowieka stawiającego siebie i swoich wszystkich na jedną kartę. –

Pankracy

Milcz, dziecko. –

Leonard

Wszyscy gotowi – przechrzty broń ukuli i powrozów nasnuli – tłumy krzyczą, wołają o rozkaz; daj rozkaz, a on pójdzie jak iskra, jak błyskawica i w płomień się zamieni, i przejdzie w grom. –

Pankracy

Krew ci bije do głowy – to konieczność lat twoich, a z nią walczyć nie umiesz i to nazywasz zapalem. –

Leonard

Rozważ, co czynisz. Arystokracja w bezsilności swojej zawarła się w Świętej Trójcy i czekają naszego przybycia jak noża gilotyny. – Naprzód, mistrzu, bez zwłoki naprzód, i po nich.

Okopy Św. Trójcy – siedziba arystokracji

Pankracy

Wszystko jedno – oni stracili siły ciała w rozkoszach, siły rozumu w próżniactwie – jutro czy pojutrze legnąć muszą. –

Leonard

Kogóż się boisz – któż cię wstrzymuje? –

Pankracy

Nikt – jedno woła moja. –

Leonard

I na ślepo mam jej wierzyć?

Pankracy

Zaprawdę ci powiadam – na ślepo. –

PEŁNE OPRACOWANIE

BIOGRAFIA ZYGMUNTA KRASIŃSKIEGO

Zygmunt Krasiński urodził się **19 II 1812 r.** w Paryżu. Był jedynym synem Wincentego Krasińskiego, wybitnej indywidualności, bogato ożenionego byłego generała napoleońskiego, dowódcy pułku polskich szwoleżerów (po kongresie wiedeńskim został generałem w armii Królestwa Polskiego). Imię Zygmunt było ostatnim z pięciu otrzymanych w czasie chrztu, przyszłemu wieszczowi nadano bowiem imiona: Napoleon Stanisław Adam Ludwиг Zygmunt. Jego ojciec otrzymał tytuł hrabiego Cesarstwa, został także komandorem Legii Honorowej, sam cesarz był ojcem chrzestnym Zygmunta.

Gwałtowny zwrot w życiu generała Wincentego Krasińskiego nastąpił w 1814 r., kiedy to – będąc mianowanym jeszcze przez Napoleona dowódcą wojsk polskich – po upadku Bonapartego oddał swe usługi carowi Aleksandrowi I i jego następcy (koronowanemu w 1828 r. na króla Polski) Mikołajowi I. Nagle, niemalże z dnia na dzień, ojciec Zygmunta stał się zwolennikiem i wiernym poddanym cara. Spotykały go zresztą kolejne zaszczyty z rąk zaborcy: został członkiem rosyjskiej Rady Państwa, a także zastępcą namiestnika Królestwa Polskiego. Było to wynikiem ogromnych ambicji ojca Zygmunta, jego doskonałej orientacji w świecie wielkiej polityki i determinacji w dążeniu do sukcesu nawet za cenę zarzutów o zdradę ojczyzny (choć we własnym mniemaniu Wincenty Krasiński pozostał do końca patriotą). Po śmierci żony, w 1822 r., sam zajął się wychowywaniem syna. Młody Zygmunt początkowo uczył się w domu, by w 1826 r. zdać egzamin od razu do ostatniej klasy warszawskiego liceum prowadzonego przez wielką sławę, Samuela Bogumiła Lindego (autora m.in. monumentalnego, sześciotomowego *Słownika języka polskiego*). O wyjątkowo szybkim rozwoju Krasińskiego świadczy fakt, że po roku nauki, jako szesnastoletni chłopiec, dostał się na Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego.

Na czas studiów przypadły początki poważnej twórczości Zygmunta Krasińskiego, od najmłodszych lat zachęcanego do pisania przez ojca, lubiącego chwalić się „w towarzystwie” tak utalentowanym i wykształconym dzieckiem. Oficjalny debiut poety przypadł na 1828 r., kiedy drukiem ukazała się jego powieść poetycka zatytułowana *Grób rodziny Reichstalów. Powieść oryginalna z dziejów wojny trzydziestoletniej*. W 1830 r. została wydana kolejna, trzytomowa powieść historyczna Krasińskiego – *Władysław Herman i dwór jego. Powieść historyczna z dziejów narodowych XI wieku* (dedykowana ojcu), a zaraz po niej dwie następne, również wydane w 1830 r.: *Mściwy karzeł i Masław, książę mazowiecki. Powieść narodowa* oraz *Teodoro. Król borów. Powieść korsykańska*, wszystkie powstałe pod widocznym wpływem twórczości Waltera Scotta i angielskiego romansu grozy. Przepowiadano Krasińskiemu wielką przyszłość, zdobycie ogromnej sławy, licznych zaszczytów.

CZAS I MIEJSCE AKCJI

Nie-Boska komedia jest dramatem romantycznym, akcja utworu rozgrywa się więc, zgodnie z poetyką gatunku (zerwanie z zasadą trójjedności), **w wielu miejscach i trwa znacznie dłużej niż 24 godziny.**

Miejsce akcji dramatu są między innymi:

- w części I: wnętrze wiejskiego kościoła, komnata, pokój sypialny Męża i Żony, ogród, górskie ustronia i dom obłąkanych;
- w części II: cmentarz, wąwóz górski, dom Męża;
- w części III: szałas przechrztów, namiot Pankracego, obóz rewolucjonistów w lesie, ruiny świątyni;
- w części IV: zamek Świętej Trójcy, jego komnaty, dziedziniec i podziemia.

Jeszcze bardziej skomplikowana jest kwestia czasu akcji dramatu. Przede wszystkim **brak wystarczających danych, by usytuować akcję utworu w jakimś konkretnym, ściśle określonym czasie.** Wydarzenia części I rozgrywają się na przestrzeni roku – od ślubu Męża i Żony, poprzez narodziny Orcia, jego chrzest, do śmierci Żony – niedługo po chrzcie. Z analizy tekstu wynika, że wydarzenia opisane w części II rozgrywają się 10 lat po śmierci Żony. W innym epizodzie II części dowiadujemy się, że Orcio ma już 14 lat. Być może więc akcja części II toczy się przez około 4 lata.

Nie ma też danych pozwalających precyzyjnie określić czas akcji w III i IV części *Nie-Boskiej komedii* – Krasiński opisał w nich rozwój i triumf rewolucji do czasu ostatecznej klęski arystokratów, a później Bożej interwencji. Dzięki niedookreśleniu czasoprzestrzennemu dramat Zygmunta Krasińskiego zyskuje charakter uniwersalny. Romantyczny twórca ilustruje mechanizmy dziejów, ideę historiozoficzną – providencjalizm.

BOHATEROWIE UTWORU

- **Mąż, czyli Hrabia Henryk, Pan Młody** – główny bohater, arystokrata; mąż Marii, ojciec Orcia, poeta.
- **Maria** – żona Henryka, matka Orcia, umiera jako obłąkana.
- **Orcio** (Jerzy Stanisław) – syn Henryka i Marii, niewidomy chłopiec z talentem poetyckim i zdolnościami wieszczymi.
- **Pankracy** – przywódca rewolucjonistów.
- **Leonard** – oddany sługa Pankracego, który za jego pośrednictwem kontaktował się z ludem; kapłan „nowej wiary” mającej zastąpić rewolucjonistom kojarzone ze starym porządkiem społecznym chrześcijaństwo.

PLAN WYDARZEŃ

Część dramatu	Przestrzeń metafizyczna	Przenikanie się przestrzeni metafizycznej i realnej	Przestrzeń realna
Część I	Błogosławieństwo Anioła Stróża dla Męża.		
	Kuszenie Hrabiego Henryka przez siły zła (trzy pokusy: Dziewica Poezji, orzeł sławy, obraz Edenu).		
			Ślub Marii i Hrabiego Henryka.
			Rozterki Męża dotyczące sensu jego życia.
		Uwiedzenie Męża przez szatańską Dziewicę Poezji.	
			Chrzest Orcia i szaleństwo Marii.
			Duchowe przebudzenie Hrabiego Henryka.
			Śmierć żony Hrabiego, Marii, w domu dla obłąkanych.
Część II		Wizje natchnionego Orcia.	
		Walka o duszę Hrabiego pomiędzy Aniołem Stróżem a Mefistem (motyw psychomachii).	
			Postępująca ślepotą Orcia i coraz większe wyobcowanie chłopca zagłębiającego się w rzeczywistość duchową (motyw poety błogosławionego).

podoba się to Leonardowi, który po wyjściu posłańca protestuje, podejrzewając wodza o zdradę. Pankracy tłumaczy swemu zastępcy, że chce przeciągnąć Henryka na stronę rewolucji, a poza tym na spotkanie pójdą we dwóch. Po wyjściu Leonarda Pankracy rozmyśla o hrabim Henryku jako o równym sobie i ostatniej przeszkodzie na drodze do zwycięstwa.

fragment 3

miejsce: polana w lesie, na której położony jest obóz rewolucjonistów

osoby: Mąż, Przechrzta, Dziewczyna, Lokaje, Kamerdyner, Rzeźnicy, Kobieta, Bianchetti, Rzemieślnik, Chłopi

Mąż (hrabia Henryk) zmusił Przechrzte, by ten oprowadził go zamaskowanego po obozie rewolucji. W czasie swej wędrowki obserwuje poszczególne grupy uczujących i rozmawiających rebeliantów. Na początku spotyka chóry rzeźników i lokai. Rewolucjoniści przeklinają panów, wyliczają krzywdy, jakich od nich doznali, i przysięgają im zemstę. Lokaje chwala się, że pozabijali baronów, rzeźnicy szykują noże na rzeź, chłopci ciągną swego pana, by go zabić. Najemny żołnierz Bianchetti w rozmowie z Mężem daje wyraz swojej pogardzie wobec rewolucjonistów. Czuje się człowiekiem innej – lepszej – kategorii, po zwycięstwie rewolucji pragnie zaprowadzić własny porządek.

Pewniak
na teście

Pewniak
na teście

fragment 4

miejsce: wzgórze w innej części lasu

osoby: Mąż, Przechrzta, Leonard, Dziewica, Niewiasty, Mężowie, Zabójcy, Herman (Syn Filozofa), Kapłani, Filozofowie, Dziewczyny, Dzieci, Artyści, Duchy, lud

Wędrowka hrabiego Henryka po obozie rewolucji kończy się na wzgórzu, gdzie Mąż obserwuje Leonarda, który odprawia bluźniercze obrzędy „nowej wiary”. Dzieje się to w sąsiedztwie ruin kościoła i cmentarza, zburzonych przez rewolucjonistów, co symbolizuje podeptanie chrześcijańskiej tradycji. Leonard przemawia do uczestników obrzędu niczym prorok i arcykapłan nowej religii, której hasła to zemsta i wolność, mówiąc im o nastaniu nowego świata, z nowym bogiem swobody i rozkoszy (elementem obrzędu jest orgia). Przepowiada, że w nowym świecie wszyscy ludzie będą równi, szczęśliwi i wyzwoleni od cierpienia. Podczas obrzędów zemsty Leonard przechodzi koło Hrabiego i pyta go, kim jest. Zapytany Hrabia odpowiada Leonardowi: *Spieszę z daleka na odgłos waszego powstania. – Jestem morderca klubu Hiszpańskiego i dopiero dziś przybyłem.* Dalsza część obrzędu polega na wyświęceniu przez proroka Leonarda Zabójców, których zadaniem będzie *iść bez trwogi i mordować bez wyrzutów* (str. 52). Syn Filozofa, Herman, otrzymuje święcenia zbójcekie i wyrusza na czele orszaku, by niszczyć *stare pokolenia po wszech stronach świata*. Po zakończeniu obrzędu Mąż z Przechrzta ruszają do wąwozu św. Ignacego, po drodze hrabia Henryk słyszy dochodzące z lasu głosy Duchów, lamentujących nad zburzonymi kościołami i sprofanowanymi ołtarzami. Mąż przysięga, że przywróci panowanie Boga. Po dościsłu do wąwozu Przechrzta wraca do obozu rewolucji, a hrabia Henryk dołącza do swoich wojsk.

Pewniak
na teście

Pewniak
na teście

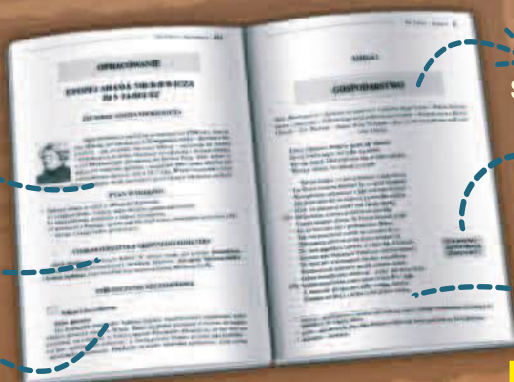
Pewniak
na teście

fragment 5

miejsce: las w nocy

osoby: Pankracy, Leonard

opracowanie
charakterystyka
problematyka

streszczenie

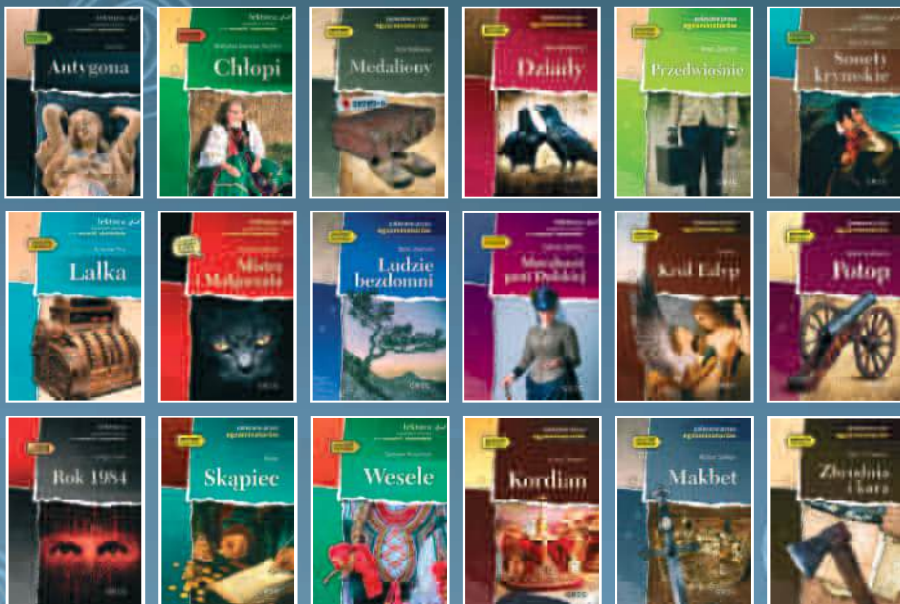
ważny cytat

pewniak
ucz się tego, o co zapytają!

Pewniak
na teście

lektury Grega. Zaufaj sprawdzonej marce!

Najnowsze wydania zawierają **odpowiedzi na pytania z podręczników i testów.**

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

ISBN 978-83-7327-166-1

9 788373 271661 >

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl